

Prosinec 2022

TAH BABIŠEM

Volba prezidenta republiky a dopad na hnutí ANO

Jan Rovenský

Stojaté vody prezidentské předvolební kampaně rozvířilo 30. října 2022 oznámení bývalého premiéra a předsedy hnutí ANO Andreje Babiše ucházet se o nejvyšší ústavní funkci v České republice. Babišovo rozhodnutí zcela přepsalo předvolební kampaň a dodalo jí novou, neočekávanou dynamiku, na kterou museli zareagovat všichni prezidentští kandidáti. Existuje reálná možnost, že se Andrej Babiš stane prezidentem České republiky, anebo je od začátku outsiderem bez šance? Na odpověď na tuto otázku si budeme muset počkat do ledna. Neméně důležitá je ale otázka, která s Babišovou kandidaturou přímo souvisí – tedy dopad na hnutí ANO. Co by pro nejsilnější formaci ve Sněmovně znamenalo Babišovo vítězství, anebo naopak jeho porážka?

Dlouho očekávané rozhodnutí

Rozhodnutím, jestli bude kandidovat v prezidentských volbách, nebo ne, Andrej Babiš napínal veřejnost více než rok. První spekulace se vyrojily záhy po volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2021, ve kterých pětikoalice získala pohodlnou většinu 108 hlasů.

Po vypuknutí války na Ukrajině, zrychlující inflační a energetické krizi a nedostatečné reakci ze strany vlády Petra Fialy, se logicky pozornost hnutí ANO soustředila na neschopnost kabinetu se s nenadálou situací vypořádat i z počátku jednostranný důraz na pomoc napadené Ukrajině. Vnitřní pnutí v pětikoalici vyvolané zejména energetickou krizí a korupční kauzou Dozimetr, která, přestože se týkala pražského hnutí STAN, poškodila v očích veřejnosti důvěryhodnost vlády jako celku, vytvořilo vhodnou půdu pro pokus vyslovit vládě nedůvěru.

Opozici se Fialův kabinet svrhnout nepodařilo a ochotu pěti vládních stran společně vládnout nenarušily ani komunální a senátní volby, přestože ve volbách do obecních a městských zastupitelstev hnutí ANO jednoznačně dominovalo.

Konsolidace vládních pozic byla dána jednak podprůměrnými výsledky v senátních volbách, kdy ANO se ve 2. kole podařilo získat jen 2 senátory ze 17 postupujících kandidátů (předtím hnutí získalo 1 mandát už v prvním kole) a za druhé povahou komunálních voleb, kde nelze jednoznačně určit jednoho vítěze napříč Českem. I kvůli skutečnosti, že další volby budou až v roce 2024 (na jaře do Evropského parlamentu a na podzim krajské), by hnutí ANO propáslo šanci, kdyby nechalo prezidentské volby ležet ladem jako pětikoalice, která se rozhodla nepostavit vlastního kandidáta a voličům doporučit volit Petra Pavla, Pavla Fischera nebo Danuši Nerudovou.

Nominace Andreje Babiše na post prezidenta republiky dlouho nebyla jistá, zvažovali se i jiní kandidáti jako místopředseda Sněmovny Karel Havlíček nebo předsedkyně poslaneckého klubu Alena Schillerová. Pro Babiše hlavně mluví zkušenosti ministra financí a předsedy vlády, zkušenosti byznysmena a manažera, mediální známost a pozornost, kterou na sebe strhává. Protiargumentem je především probíhající soud v kauze Čapí hnízdo i fakt, že pro řadu lidí Babiš představuje jednoho z nejméně přijatelných kandidátů.

Nakonec se tedy ANO rozhodlo pro tah Babišem. O tom, jak tento krok změnil předvolební kampaň a jaké šance má Babiš ve srovnání s ostatními kandidáty toho bylo již napsáno dost. Co ale tento tah bude znamenat pro hnutí ANO v případě, že se Andrej Babiš stane příštím prezidentem České republiky, anebo naopak boj o Pražský hrad prohraje?

Prezident České republiky Andrej Babiš

Ačkoli volební modely tomu nenasvědčují, zejména ve druhém kole, a sám Babiš o sobě mluví jako o outsiderovi, pravděpodobnost, že by se současný předseda ANO stal prezidentem republiky, není vůbec zanedbatelná. Paradoxně by však Babišův úspěch v přímé volbě nemusel být pro jeho hnutí zrovna pozitivní zprávou.

Babiš veřejně prohlásil, že pokud by se stal hlavou státu, tak by z hnutí ANO odešel, maximálně by chtěl zůstat jeho čestným předsedou. Lze očekávat, že by ANO nechtělo být dlouhodobě bez lídra, je ale otázka, zda by stihlo svolat sněm a najít Babišova náhradníka do březnové prezidentské inaugurace. V každém případě by bylo možné očekávat zásadní změny ve vedení strany.

Mezi možnými kandidáty na post předsedy ANO po Babišovi se dlouhodobě skloňuje jméno místopředsedů Karla Havlíčka a Aleny Schillerové. Zájem o křeslo předsedy ANO dříve projevil také další místopředseda, moravskoslezský hejtmán Ivo Vondrák a další kandidáti by se mohli objevit. Mnohem větší tlačenci než v posledních letech by také pravděpodobně nastala na pozici řadových místopředsedů hnutí.

Jak to už u volebních sněmů bývá, ne každý bude spokojen a bude záležet hodně na novém předsedovi, jak se s pnutím uvnitř hnutí vyrovná. Je třeba také dále upozornit na to, žádný ze zvažovaných Babišových nástupců v roli předsedy hnutí nemá mezi ostatními členy tak velkou autoritu jako dosavadní lídr ANO.

Po odchodu Babiše z postu předsedy je téměř jisté, že by uvnitř hnutí docházelo k výraznějším názorovým rozporům, které by mohly vést i k odchodům některých nespokojenců. Ostatně z veřejně dostupných prohlášení je zřejmé, že ANO by pod Havlíčkem razilo jinou politiku než pod vedením Schillerové či pod vedením Vondráka. Lze tedy předpokládat, že mezi členy hnutí by docházelo k názorovým třenicím.

Další osud ANO by do velké míry závisel na tom, jak by Babišův nástupce přistoupil ke konsolidaci hnutí a usmíření různých názorových proudů a uspokojení osobních ambicí, které za Babiše byly značně utlumeny. Usmíření různých názorových proudů uvnitř politických stran a hnutí nejčastěji vzniká podílem na moci, přitom Andrej Babiš vždy kritizoval předsedy ostatních stran za to, že musejí posty na ministerstvech a ve státní správě nikoli přidělovat na základě kompetencí a odbornosti, ale s ohledem na to, který kraj ten daný politik ve straně zastupuje.

Navíc odchodem Babiše na Hrad by ANO ztratilo svou nejznámější a nejzkušenější tvář, což se téměř jistě odrazí na preferencích. Je otázkou, zda by šlo jen o krátkodobý výkyv, anebo o dlouhodobý trend. Pokles preferencí pro ANO by navíc mohl znamenat růst podpory u ostatních stran, které se po loňských sněmovních volbách nedostaly do Sněmovny, tedy zejména ČSSD a KSČM. Stejně tak by pětikoalici ze Sněmovny odešel její nejvýraznější kritik, což by se mohlo projevit na stabilizaci preferencí vládních stran. Prezident republiky má sice právo se účastnit jednání vlády a parlamentu, nelze ale od Babiše očekávat, že by vystupoval jako stejně velký kritik vlády jako v pozici šéfa nejsilnějšího opozičního hnutí, zvláště když Babiš zdůrazňuje, že k výkonu mandátu chce přistupovat nadstranicky.

Bez Babiše v čele by došlo k postupné, větší či menší změně politického kurzu a emancipaci hnutí. V minulosti to u ODS a ČSSD vedlo k velkým třenicím s bývalými předsedy Václavem Klausem a Milošem Zemanem. Naskýtá se tak otázka, zda by se i v případě Babiše a ANO historie nemohla opakovat, což by hnutí citelně oslabilo.

Odchod Andreje Babiše na Pražský hrad by tedy téměř jistě s sebou přinesl propad preferencí ANO. Zda by šlo o dočasný jev, nebo setrvalý stav by záleželo na tom, jak moc by hnutí zůstalo jednotné, nakolik by se jeho členové postavili za nového předsedu a nakolik by nový lídr zvládl stranu a ambice jejích členů ukočírovat.

Neúspěšný prezidentský kandidát Andrej Babiš

V současné době řada odborníků, analytiků i komentátorů považuje za reálnější scénář, že Andrej Babiš se prezidentem nestane. Lídr ANO se již nechal slyšet, že by v takovém případě i nadále zůstal předsedou hnutí a stínovým premiérem a pokusil se zvítězit ve sněmovních volbách na podzim

roku 2025. V tomto případě by se toho tedy pro nejsilnější parlamentní stranu z hlediska personálií mnoho neměnilo.

Klíčové by však v tomto scénáři bylo, jak moc by Babiš v prezidentském klání prohrál. Pokud by se mu nepodařilo probojovat se do druhého kola, nešlo by se na volbu dívat jinak než jako na prohru opozice, zvláště pokud by se o post prezidenta utkali dva ze tří kandidátů, kterým koalice vyslovila podporu, tedy Petr Pavel, Pavel Fischer a Danuše Nerudová.

Takový výsledek by oslabil nejen ANO, ale pravděpodobně i samotného Babiše. Ačkoli nelze předpokládat, že by kvůli tomu skončil na pozici předsedy hnutí, jistě by se objevily otázky, zda Babiš má po takovém výsledku vést ANO do sněmovních voleb v roce 2025 a znovu obhajovat mandát předsedy.

Pokud by Babiš postoupil do druhého kola, zase by záleželo, o kolik hlasů by se svým soupeřem prohrál. Pokud by protikandidát jasně zvítězil s rozdílem větším než, řekněme, 10 procent hlasů, pětikoalice by mohla slavit a interpretovat výsledek nejen jako prohru opozice, ale především Andreje Babiše, který se během své předvolební kampaně soustředil na kritiku stávající vlády. V případě, že by Babišovi Pražský hrad unikl o několik tisíc hlasů, vykopalo by to ve společnosti ještě hlubší příkopy. To by mohla být motivace pro více lidí, proč hodit svůj hlas nejen ANO v příštích volbách, ale i nesystémovým stranám.

Na prohru by se ale jistě dalo také dívat i jako na jednu etapu v Babišově politickém životě. V politice často i týden může působit jako věčnost a za rok a půl od lednové volby prezidenta, než voliči znovu půjdou k urnám kvůli hlasování do Evropského parlamentu, se toho může hodně změnit. Pro Babiše by však už bylo mnohem složitější se vracet na své někdejší politické pozice jako neúspěšný prezidentský kandidát.

Závěr

Lze konstatovat, že ať už se Andrej Babiš stane prezidentem České republiky, anebo v přímé volbě prohraje, hnutí to z dlouhodobého hlediska pravděpodobně oslabí – buď personálně odchodem Babiše jako nejvýraznějšího kandidáta hnutí, anebo po prohře na úkor jiných stran.

Z krátkodobé perspektivy je ale tah Babišem logický krok. Díky kandidatuře se lídrovi ANO a jeho hnutí dostává nebývalé mediální pozornosti, kterou opozice jinak jen těžko získává. Díky předvolební kampani mohou navíc Babiš a ANO více nastolovat agendu a nemusejí jen pasivně čekat a reagovat na to, s čím přijde vláda.

Ve finále však prezidentská volba – ať už Andrej Babiš uspěje, nebo ne – může být katalyzátorem změny, jejíž vyústění nikdo nemůže s jistotou odhadnout.

Autor

JAN ROVENSKÝ

Analytik

Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, obor anglistika a politologie, v roce 2008 získal doktorát z politické teorie na univerzitě LUISS Guido Carli v Římě. Patnáct let pracoval v deníku Právo, kde zprvu působil v zahraniční redakci. Od roku 2009 pracoval v politickém oddělení, od roku 2018 do ledna 2021 na pozici zástupce šéfredaktora. Od února 2021 je poradcem předsedy hnutí ANO v oblasti médií.

Vydavatel

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz